

Prologus

Arca initium summi

le Raymundi de summa. Dē m sciētiā e do-
 etrinam sacra scriptura trāscēdit. vey p̄dicat. e
 ab celestē vitā imitat. I. s̄ā pp̄ dē m scribit san-
 ctus Ambrosius in moralib⁹ suis. In qua p̄
 positione tria tangunt. Primo tāgitur q̄ ip̄a
 sacra scriptura trāscēdit oēs alias sciētias in
 dignitate. Secdo tangit q̄ ip̄a sacra sc̄ptura pre-
 dicat vera. Tercio q̄ ip̄a sacra scriptura reducit e inuitat ad celestem pa-
 triam. Quum patet in verbis predictis cum dicit sacra scriptura (oēs
 sciētiar doctrinam trāscēdit) Scdm tangitur cum d̄r (verum pre-
 dicat) Tercium tangit cuz d̄r (e ad celestē patriā inuitat) Nō licet illa
 tria iam dicta d̄ se sunt notae manifesta. tñ possunt p̄bari auctoritatib⁹ e
 rōnib⁹. Primū videlz q̄ sacra scriptura excellit e trāscēdit oēs alias sciē-
 tias. p̄bat sic. Quia illa sciētia est nobilior alijs sciētis e doctrinis q̄ est d̄
 nobilior e dilectioni s̄biecto: sed sacra sc̄ptura est hm̄oi. q̄ rē. Maior rōis
 patet p̄ p̄m p̄mo d̄ animā vbi d̄r q̄ p̄na sciētia est nobilior alia eo q̄ est
 de nobiliorē s̄biecto. Sed minor rōis p̄z. quia s̄biectum sacre scripture ē
 ip̄e deus. e nihil est excellentius deo. vt d̄r Aristotiles in p̄hemio metas-
 phisice. vbi d̄r. Deus est optimū eoz que in natura sunt. Secdo p̄bat
 hoc idē sic. illa sciētia trāscēdit oēs alias sc̄ias cui⁹ auctoritas trāscēdit
 d̄t humanū intellectum sed auctoritas sacre scripture est hm̄oi. ergo rē.
 Maior illius rationis patet. quia trāscēdit humanū intellectum fm̄
 q̄ cōmentator: scdo metaphisice loquēs d̄ rebus immaterialibus vbi d̄r.
 Cōmp̄henso veritatis est nobis impossibilis in multis rebus. Sed mi-
 nor rōis patet per auctoritatē beati Augustini sup̄ Genesim vbi d̄r. Ma-
 ior est sacre scripture auctoritas. q̄ toti⁹ humani generis intellect⁹ p̄spicu-
 itas. Tercio p̄bat hoc idē sic. Illa sciētia est dignior e excellentior
 alijs que magis desideratur e est dulcior in intellectu. sed sacra scriptu-
 ra est hm̄oi. ergo rē. Maior rōis est nota. eo q̄ obiectū appetitus ē bo-
 num. vt habetur p̄mo physicoz e quāto aliquid magis desiderat tanto
 magis est bonum vel apparet bonum: ido inq̄ntū aliqd̄ maxime desides-
 ratur in tantū maxime est bonū p̄ regulā topicalē scdo topicoz. Sicut se
 hz simile ad s̄le vel alias simp̄r ad simp̄r. sic se hz maxime ad maximū e
 minime ad minimū. Sed minor p̄z p̄ Huguitōem in libro p̄mo d̄ aīa
 vbi d̄r. de quāto aliquid sentitur dulcius de tanto auidi⁹ sumit e cū ma-
 iori desiderio. sed nihil magis mentem ab amore m̄ibi sepat. nihil eābez
 magis corroborat. nihil etiā tantū hoies ad dilectionem dei excitare ad
 opus celeste adiuvat q̄ studiū sacre scripture. q̄ excellit omnes alias
 Secda conclusio p̄fate p̄positōis videlz q̄ sacra scriptura p̄dicat verū.
 p̄bat sic. Illa sciētia p̄dicat verum in qua nihil docet nisi veritas. hz
 sacra scriptura nihil docetur nisi veritas. ergo. rē. Maior patet ex termi-
 nis. Sed minor p̄z p̄ Huguitōem p̄mo d̄ animā vbi dicit. quicquid doce-
 tur in sacra scriptura est nisi veritas. quicquid p̄cipi ē nisi bonitas. e q̄

sacra scriptura

*sacra scriptura
excellit oēs alias
sciētiar.*

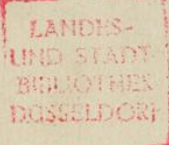
*qualit̄ similia
nobilior alia*

*Quāto fortius
nouit q̄ h̄ra p̄*

*secundo metaphisice
loquēs d̄*

*Secundo d̄r. de
quāto aliquid
sentitur dulcius
de tanto auidi⁹
sumit e cū ma-
iori desiderio*

*sacra scriptura
p̄dicat verum.*

a i

Prologus

quod promittitur est felicitas. **¶** Secundo illa conclusio sic probatur. Illa scientia predicat verum cuius subiectum est ipsa veritas. sed subiectum sacre scripture est homini. **¶** Maior pars quod omnis scientia habet denotatorem a suo subiecto. ut pars primo posterior. Sed minor pars per Augustinum in libro pallegato dicente. Subiectum sacre scripture est deus. modo deus est ipsa veritas. videlicet sine fallacia bonitas sine malicia felicitas sine miseria et tristitia.

¶ Tercia conclusio que tacta est in prefata propositione. videlicet quod sacra scriptura inuitat nos ad celestem patriam. probatur sic. Illud inuitat hominem ad celestem patriam cuius intentio siue possessio reddit eum beatum. sed intentio siue possessio sacre scripture reddit hominem beatum. **¶** Consequentia tenet. Maior pars per Boetium scilicet de consolatione ubi dicit. Beatitudo est statim bonorum omnium aggregatio perfecta. sed hoc non est intelligendum perfecte nisi in celo. ibi est statim omnium bonorum. Minor pars per Salomonem in proverbio ubi dicit. Nulla alia sapientia meretur dici sapientia nisi per sapientiam. Et sanctus Paulus loquens de sapientia dicit. Beatus homo qui invenit sapientiam et qui affuit prudentia melior est acquisitio eius negotiatione. id est lucratione auri et argenti purissimi. fructus vero eius preciosior cunctis operibus et omnia alia opera non valent huic comparari. **¶** Secundo probatur hoc idem per proverbia ubi dicit. Illa scientia inuitat nos ad celestem patriam in qua tanquam in speculo videmus bona nostra et multa in quibus proficimus et deficimus. scilicet sacra scriptura est huiusmodi. **¶** Maior pars patet quia per bona nostra opera nos appropinquamus celesti patrie. sed per mala opera elongamur ab ipsa. quia opposita iuxta se posita magis elucescunt. ut dicitur secundo elencorum. et primo Topicozum. Sed minor pars patet per beatum Gregorium in secundo moralium ubi dicitur sacra scriptura tanquam speculum mentis nostre opponit oculis ubi eterna scientia videatur. ibi enim fetida id est mala nostra prospicimus et bona verberat consideramus. Quare dicit sanctus Augustinus in sermone quem fecit de laude sacre scripture cui subordinatur ius canonicum. qui primo sic incipit. Hodie decet fratres charissimi sacras paginas laudare. et subdit. rogo vos discite sacram scripturam et sepe legite eam que dulcior est melle. fortior vino. suavior oleo. sublimior auro. precipue enim deum inuocat diligentes inuitat. corda illuminat. fidem corroborat. linguam certificat. diabolum reicit. peccata spernit. animas frigiditas lumine scientie calefacit. tenebras ignorantie expellit. tristitias seculi extinguit. leticia sancti spiritus accendit. somnolentos excitat. ociosos increpat. quoniam obrem que hanc diligit legem eius diligenter adimplere curauerit in regno celorum maritus vocabatur. Cum ergo sit tanta dignitas sacre scripture autoritas. et auri super ea est differendum.

¶ Alterius sciendum. ex quo iste liber quem pre manibus habemus summa Raymundi intitulatur. in quo tractatur ius canonicum et ea que pertinent ad presbyterum. que omnia sacre scripture subiacent. Illa hic agitur de missa et de septem sacramentis. ut plenarie videbitur in processu. Ergo ad quedam generalia accedam sine quibus prelibat non possum scire ea que in isto libro traduntur. Primum quod requiritur ad presbyterum est scientia. ut scilicet seipsum cognoscat et suos subditos debite valeat in bonis operibus informare et instruere. Quod duplex autem scientia est necessaria cuiuslibet

*Et in ista habet
duos rationes
a iudicio suo.*

Sacra scriptura inuitat nos ad celestem patriam.

*Quia in ista scriptura
omnium bonorum
aggregationem
probatur.
Et per ista scriptura
videtur deus sapientia*

*Deus scilicet in ista
scriptura magis
videtur*

*De sancto Augustino
de laude scripturae.*

*Quod in ista scriptura
liber*

*Quia scientia sunt
prelibata hec sunt
N. B.*

Prologus

mobi. debent emere p̄sentē libere eum subere cum diligētia. &c.
C Postq̄ dictū est de quibusdā generalib⁹ que debitus ordo procedēdi
in libris exigit. scz themate. causis. titulo. Nunc p̄r ppter maiorez eius
dentiam & declaratiōem infra scriptos aliqua sunt p̄notanda. Dñs exq̄
p̄sens liber est de sacramentis: ergo aliqua de sacramentis in generalib⁹
dendat p̄mittenda sunt. Et primo quib⁹ sit sacramentū. Secūdo de diuisi
one sacramenti. Tercio accedēdum est specialiter ad ip̄a sacramenta et
beyno quoqz determinare per se. Quarto dōm est de ornamētis sacra
mentum inuicē exponendis. **Q**uantū ergo ad primū respondetur q̄
sac̄m per m̄gr̄m quarto sentētiarum sic diffinitur. Sac̄m est visibilis
forma inuisibilis gratie anime collata. quia in omnibus sacramentis for
ma dumtaxat est visibilis. vt in sac̄o baptismi forma aque solūmō ē vi
sibilis. sed gratia illius sacramenti est inuisibilis. videlz absolutio peccat
t. Simili modo dicit̄ potest de sacramēto eucharistie. Nam ibi solū vis
demus formam panis. sed gratia illius sac̄i inuisibilis est. scz ip̄e dñs no
ster Iesus christus: qui sua gratia reficit animam purgat & edificat. **T**er
tium etiam sacramētum a solo deo gloriose institutum est. quia sac̄m est si
gnum rei sacre. sed signum ab homine positum ē falsibile. sed sacramen
ta debent esse firma & infallibilia. ergo sacramenta a solo dño dō sunt in
stituta: Et dicitur sac̄m quasi sacrans mentē. vel sanctificans animam
vel quasi signum sacre rei. & sic manifeste patet diffinitio sac̄i. **Q**uā
tum ad secundū scz diuisione sacramēto respondet q̄ septem sunt sac̄a
videlz: ordo. matrimoniū. baptismus. confirmatio. vnctio. eucharistia. & cō
fessio. vnde sunt tales vsus. **O**rdinat. adiungit: baptizat. criminat. & vngit
Peccatum plangit. & in altari sacra tangit. Et istis septem sac̄is affimi
lantur septem virtutes. quarum tres sunt theologice. & quattuor politi
ce siue formales. Tres virtutes theologice sunt fides. spes. & charitas. **D**ñi
sacramento baptismi coaptatur fides. quia in baptismo excitatur fides
christi. Sed sacramento confirmationis coaptatur spes. quia ibi spes ro
boratur in futuro. Sed sacramento eucharistie coaptat̄ charitas. qz eu
charistia est signum maxime charitatis & vnionis inter deum & gl̄iosuz ec
clesiam & sanctā fidem catholicā. Sed quattuor virtutes politice siue for
males sunt prudentia. tp̄antia. fortitudo. & iusticia. **I**ste q̄t tuor vtutes
coaptantur quattuor sacramentis p̄dictis. Nam sacramēto ordinis coa
ptatur prudentia. quia illi q̄ debent ordinari ad aliquos ordines tenent̄
esse prudētes. Et sac̄o matrimonij coaptatur tp̄antia. quia vt d̄t Apl̄s
cuilibet licet accipere pp̄riam vxorem ppter fornicatiōem euitandam.
Et sacramento extreme vnctionis coaptatur fortitudo. quia per sacraz
vnctiōem infirmi fortificant̄ & roborantur. Sed sacramento penitentie
coaptatur iusticia. quia iustum est vt quicunqz peccata cōmiserit q̄ ille
debite peniteat. **I**tem aduertēdum est q̄ inter septē sac̄a quinqz sunt
necessaria & generalia. duo t̄m voluntaria & particularia. Primum sac̄m
necessarium & generale est baptismus. per quod tanquam per portā vni
tatem ecclesie intramus. & ideo baptismus dicitur sacramentū intranti
um. Secūdum est confirmatio. que fit per impositionem man⁹ in qua
datur gratia ad resistēdum hosti scilz diabolo. quare illud sac̄m dicitur

Sacramentum qd fit?

Sacramentum a solo deo institutum.

Diuisio sacramentorum.

Septem sacramenta a solo deo instituta sunt.

*In septem sacra
menta quinqz necessa
ria & generalia
duo particularia &
voluntaria*

*X^a
de
sacramēto*

X

X

X

Prologus

4

pugnātium. quod necessarium est magis uiuis q̄ mortuis. Tunc itul
tissimez insipienter agunt homines qui vsqz ad tps mortis expectāt an
teq̄ confirmenī. Terciu sacm̄ necessarium est sacramentū cadentū in
pugna. videlz sacramentū penitentie. Nā sicut corpus in pugna uul
nerantium curatur medicina. sic anima peccatrix sacramento peniten
tie curatur. Sed quartum est sacm̄ p̄ficiētium videlz eucharistia. q̄
interpretatur quasi bona gratia. Sed quintum sacramentum necessari
um est discedentium a vita ista z morientium. scz sacra unctio infirmozū
hec enim quinqz p̄tacta sacramenta sunt om̄ibus christifidelibz ad sal
lutem necessaria. ¶ Duo aut̄ sunt sacramenta p̄ter p̄dicta. videlicet.
ordo coniugium. que dicuntur sacramenta particularia z voluntaria
quia nemo absqz consensu z iudicio romane ecclesie est cogendus z com
pellendus ad ea. quia stant s̄ p̄prio arbitrio vniuscuiusqz.

¶ Ex istis ulterius est sciendum q̄ inter ista p̄dicta septem sacramēta ecc
lesiastica aliqua sunt reiterabilia z aliqua sunt non reiterabilia. Sacra
menta reiterabilia sunt. sicut penitentie. que reiterari debet dum mō re
iteratur peccatum. Etiam sacramentū eucharistie reiteratur. quia quis
libet bonus z deuotus christianus potest ad minus s̄ p̄fessus z contritus
fuerit semel in anno sumere corpus dñi iesu christi vs̄ om̄i die dñico. Et
confessio reiteratur. quia homo potest continue confiteri quādo scz no
uerit se oppressum peccatis. Similiter etiam iterari potest sacm̄ matri
monij. vt latius patebit in sequentibus. Sed sacra irriterabilia s̄ bas
p̄simus. confirmatio. z ordo. quia nullus debet bis baptizari. ordinari.
vel confirmari. Vnd aliquo casu contingeret q̄ aliq̄ postposita christia
na religione heresim incidere. z postea heresi postposita fidem p̄stinaz
intraret. vel si moreretur z resurgeret non cēt talis rebaptizandus nec re
ordinandus. Et rō huius est. quia vt dicit magister sentētiarū libro q̄rto
distinctione. vij. q̄ per illa tria p̄dicta sacramenta imp̄m̄t̄ ipi aie cara
cter indebilis. quare non reiteratur. ¶ Quātum ad tercium articulum
respondetur q̄ ex quo sacramenta specialiter persurgunt in missa tūt ho
mo videamus de corpore dñi iesu christi. Nam vt dicit Alexander nis
hil in sacramento maius esse potest q̄ corpus z sanguis iesu christi. nec ali
qua oblatio potest esse dignior. maior. z melior. quare debem̄ eū p̄cipue
venerari. quia omnia alia sacramenta dependēt ab ip̄o. Vnde dicit Ric
chardus q̄ illud sacramētum om̄ibus alijs sacramentis est efficacius. z
ab isto sacramēto omnia alia sacramenta dependent. qz ordo fit in mis
sa quando aliquis ordinatur similiter quando consecratur baptism⁹ etz
fit in missa sic de alijs sacramentis. ita q̄ om̄ia fiunt in missa. ergo de il
lo sacramento debemus p̄ncipaliter scire q̄ hoc est p̄figuratū in veteri
lege multipliciter. Primo p̄figuratum est quādo melchizedech sacerdos
summus obtulit panem z vinum. Secundo p̄figuratum fuit hoc sacra
mentum quando filij israel macrabant agnum paschalem. Tercio p̄figu
ratum fuit quando filij israel pluebat manna de celo. Quarto in
virga ionate. Quinto p̄ Ezechielē. Primo d̄t q̄ h̄ sacm̄ est p̄figuratū p̄
melchizedech q̄ obtulit panē z vinū. vbi exp̄m̄t̄ sensus sacram̄ti. qz d̄t in
h̄ecretis. nullum dubium est quin s̄ panis z vini verum corpus christi e

*Intra septem
sacramēta q̄dam
sunt reiterabilia
q̄dam non.*

*De magnitudine
eucharistie.*

*De figuris
eucharistie.*

Prologus

sanguis continetur vñd̄ p̄figuratum est p̄ panē z vinum ad refectionē
quia ibi sumitur corpus christi s̄b specie panis z sanguis christi s̄b sp̄e vi-
ni. z bene p̄figuratum est. qz sicut panis z vinum sunt nutrimenta cor-
poris humani. sic etiam corpus z sanguis Jhu christi sunt nutrimenta
anime. Nam panis cor hominis conformat. z vinum cor hominis letifis-
cat. Per que datur intelligi qz sicut panis z vinum sunt nutrimenta z re-
fectiones corporis humani. ita corpus christi z sanguis eius sunt nutrime-
ta z refectiones anime. Vñd̄ d̄r Proverbiolum nono. Venite comedite
panem meum. Sc̄do illud sacramentum p̄figuratum fuit in esu agni
paschalis. vt h̄r Exodus. xij. Et rō est. qz in esu agni paschalis fuit institut-
um qz iudei illum comedebāt accinctis renibus. calciatis pedibus. ha-
culos h̄ntes in māibus. cum lactu cis z grestibus festināt comedēdo. Sic
parifōmiter est d̄ sacramēto eucharistie quod nos suscipere debem⁹ tan-
q̄ agnum paschalem. Nā ad ipsum accedendum est accinctis renibus. h̄
est per puritatem mentis. Vñd̄ dicitur in Euangelio. Tuce duodecimo
Sunt lumbi vestri precincti. id est renes. Sed per secundū videlicet Cal-
ciatis pedibus d̄signatur duotionis affectus z d̄siderium. Vñd̄ in O. a-
tiē. septimo capitulo d̄r. q̄ pulchra es in calciamentis tuis filia hierusalē.
Sed per tertium videlicet Baculos in māibus h̄ntes intelligitur passi-
onis memoria domini nostri Jhu christi. Vñd̄ in Genesi d̄r. In baclo
meo iordanē trāsii. Sed per quartum videlicet Lactutis agrestibus
comedendo. amaritudo correctionis d̄signatur. Vñd̄ Psalmista. O. i-
ba uit eos in bane lachrymarum. S; per quintum videlicet qz comedebant
festinātē promptitudo bone voluntatis z virtuose opationis itelligitur
Vñd̄ in puerbijs d̄r. Vidi hominem velocem in opibus suis corā regib⁹
stare. Sc̄da rō est. nam eius agni paschalis fuit institutus propter res-
fectionem israheliticorum quādo fuerunt redempti a captiuitate phara-
onis z preperunt per mare rubrum. z sic ad reuerētiam h̄nt trāsitus ces-
lebrauerunt pascha. quia pascha grece idem est quod trāsitus latine. ita
etiā nos per agnum ab infernali captiuitate liberati sumus. Johis p̄mo
Ecce agnus d̄i. Quia sicut agnus est mundus z purus. sic corp⁹ d̄ni no-
stri Jhu christi m̄dm̄ est z purum. q̄re merito per agnum fuit figuratus.
Tercia rō est. quia sicut agnus edebatur ab hebreis quādo trāsierūt per
mare rubrum. ita christus verum agnum instituit z comedit quādo exi-
uit d̄ hoc mundo ad p̄fem. Tercio fuit figuratum per māna quoo plu-
ebat d̄ celo de quo dicit sacra scriptura panē celi p̄stitisti eis. Vñd̄ post q̄
abierunt mare rubrum sicis pedibus z pharo cum omnib⁹ suis eq̄z cur-
rib⁹ fuit s̄mersus tūc isrl̄ pluebat māna d̄ celo. z sic mare rubz filij i r̄l̄ trā-
sierūt sicis pedib⁹ sic nos q̄ sum⁹ s̄mersi p̄ baptismum tunc suscipim⁹
corp⁹ christi. qz qui nōn est baptiz⁹ nōn sumet illud. Alia rō. qz sicut plu-
ebat māna d̄ celo. ita corpus christi porrigit nobis s̄b sp̄e panis. vñ
Ego
sum panis viuus qui d̄ celo descendī Jo. vi. Alia rō est. qz sicut māna q̄
pluebat d̄ celo h̄nt suauē saporē z dulce sic corp⁹ christi h̄z oēz vturē z d̄ni
cedinē aie. Alia rō. qz sic illis q̄ die pluebat manna de celo. ita qz quilibet
colligeret tantum quātum sibi sufficeret p̄ diem. sic in christiuitate quos-
libz die sacerdotes sumūt corp⁹ christi ad nutrimentū aie cuiuslibz fidelis

Prologus

Alia similitudo. qz sicut pluebat eis manna d celo cū trāserūt p terras. et in trāsitū fuit eis viaticū. ita corp⁹ chusti est nobis viaticū ad terrā p missionis nostrā. ¶ Quarto. corp⁹ chusti fuit figuratū in hys ionate mela lica. Et p hoc designat refectio hui⁹ sacre ei⁹ deuota oblatio. et iō figurā sanguinis chusti est vinum ad designādū refectōem. vñ in Latic. ca. pmo. Introduxit me rex in cellā suā. Quinto pfiguratū est p aquā nā aqua designat oblatōem. vñ Ezechiel. Dibi aquā egredietē. et. Et h p ter has figuras alie in scripturā ptinent multe tamē he nunc breuiter luffi ciūt p gñali introductione. ¶ Quācum ad quartū dī qz sacdos volens h sacm celebrare pmo induit humerale sup caput suum ad benotādū di uinitatē eē circūdatā humanitate. Sed albat cingul⁹ chusti castitatem et sue mris ygnitatē demonstrat. Stola circa collum obedientiā chusti designat. Quasula officiū diuinū cum castitate designat eē pagendū Sz p maniculū in manu leua humilitas chusti designat. In trou⁹ ppharū exclamās eme chusti aduētum designat. kyrieleyson misericordiam dei pfiguratur. Alia in excelsis cāticū angelicū in natiuitate designat. Sz Ep̄la Joānis poicatōem et magoy apparitōem designat. Graduale cum alle luyā quēstionē discipuloy ad chm designat. Euāgeliū chusti p̄dicatōez demonstrat. Credo fidē christianā fidei fcat. Caput nudū sacerdotis. mel ram veritatem chusti demonstrat. Sed offertorium fcat qz sicut chust se obtulit p nobis in ara crucis. ita nos corp⁹ nostrum ad patendū Sz p chusto offeramus. et non solum corpus. sed animā dei imagine insignitā offeramus in odorem suauitatis. quod fcat numm⁹ quez offerim⁹ qui imagine est insignitus. que imago nummi. imaginē nostre aie fcat que dō p omni sacrificio qd in hac vita offerre pōt maxime est acceptabilis. Silētium post offertorium chri passionē iude traditōem designat. Eleuatō cruc. eleuatōem respentat. Silētium post eleuatōem chri mortē de positōem chri a cruce designat. Percussio pectoris indulgētīā dñi nri i se su chri clamorē in cruce. clamāt. ely. ely. et. Pat gaudiū resurrectōis p nunciat. Om̄nino solatōem discipuloy d resurrectōe designat. Dros nesyltme designat orōnes chri in fra p nobis fcat. Ite missa est. benedictōem in die iudicij pfiguratur. videlz. Venite benedicti in regnū pat tr̄ mei. Matthi. xxv.

Queritur

Utrum septem sunt sacramenta in nūero. qz expes ditis poub⁹ generalib⁹ nunc ad qsdā quēstiones gñales et ad dubia generalia intentio nostra est vertenda. Et quia hic determinatur de sacramentis. idē qz quēstio p̄dicta pueniē ter hic est mouenda. ¶ Et videt pmo q non. quia tot sunt sacramenta quot sunt yasa gratie susceptīna. h yas susceptiūm gratie ē tm̄ ynum g erit tm̄ ynum sacm. Maior patet per m̄gim sentētiarum. Minor patz qz sola eucharistia est yas gfe. cū ipa includit totum chm doctore et auto rem oim̄ rex. ¶ Scdo sic. tot sunt sacra quot sunt effect⁹ sacramenti. sed effectus sacri sunt solum duo. g sacramenta erunt tm̄ duo. Maior est nota in iure ybi agitur de sacramentis. Sed minor patet ex quarto sentētiarum. Sz qz solum sunt duo effect⁹ patet. qz sacra ordinata sunt prop

*Quid designent
vestimenta sacra
et ordinatione*

*Explicitio
moniarum
Missae.*

*Quaestio
An septem sint
sacramenta.*

Ras dubia

Act. 11.

Prologus

ter delectōem culpee pene. mō culpa pena tm̄ sunt duo effecti. **¶** Et
¶ Mercio arguitur. plura sunt sacramēta q̄ septē. igit. **¶** An̄. pbatur.
quia oratio elemosyna sunt sacramēta. et non sunt enumerata inf̄ pre
dicta septem. ergo sunt plura. An̄. p̄ p̄ma parte patet. quia illud quod
liberat a penis a culpis hoc est sacramētum. sed missa orō elemosyna
sunt h̄mōi. **¶** Maior patet ex quarto sententiay. etiā minor. quia ele
mosyna extinguit p̄c̄m. sicut aqua ignem. **¶** In oppositū ē Raymū
dus in l̄ra. m̄gr̄ in quarto sententiay q̄ ponit eē septē sac̄ra dumtaxat.
Qd̄ etiā rōne pbatur sic. tot sunt sac̄ra quot sunt p̄ctā capitalia. s̄z septē
sunt p̄ctā capitalia. ergo septem sunt sac̄ra. Maior p̄z ex quarto sententi
arum. Minor p̄z p̄ fidem ecclesie. quia d̄r q̄ contra peccati vulnus domi
nus remedia instituit. sed septem sunt peccati vulnera que patēt in hac
dictione saligia. cum vis dicitōis quelibet l̄ra designat vni d̄ septē peccatis
capitalibus. vñ d̄r mestrata. **¶** Et tibi sit vita semp̄ saligia vita. **¶** Pro cui
dentia questionis rememorandū est quid sit sac̄m. Unde sac̄m put su
pra patuit per m̄gr̄ in sententijs sic dicitur. sacramētum est sacre rei si
gnū. et sedo ibidē d̄r sic. Sac̄m est signum sacre rei s̄z e inuisibil. **¶** Sed
contra illas diffinitiones instatur sic. nam si p̄ma esset bona sequerēt q̄
imagines sanctoy depicte essent sac̄ra. quod est flm̄ fm̄ oēs doctores sa
cre scripture. sed p̄na tenet. quia sunt signa sacrarum rerum. **¶** Contra
sedam diffinitōem sic instatur. si esset bona sequerēt q̄ eucharistia si ess̄
sac̄m quod est flm̄. cum sit p̄mum sac̄m in ordine dignitat̄ ex quarto
sententiay. Probatur tamen sequela. quia eucharistia est visibilis res
quia obiectum visus. **¶** Pro illo est notandum q̄ triplex est sac̄m. n̄z
quoddā est significatiuū tm̄. aliud est effectiuū tm̄. sed terciū creatiuum
et effectiuū simul. Nunc ad oppositū d̄r. q̄ p̄ma descriptio q̄ non ē defi
nitio sed nōis interpretatio intelligit̄ de sac̄o p̄mo modo. nam tali mo
do res sacras et cetera imagines sanctoy possunt appellari sac̄ra. s̄z tamē
non sunt sacra effectiue. Sed sac̄ra sedo modo dicta in veteri lege habeb
bant in ceremonijs. videlz ante t̄p̄s ch̄rie gratie. Sed terciō mō sac̄m
sumit̄ strictissime. et sic capitur in p̄posito. **¶** Ad rōem autē p̄tra sedam
definitōem habitam negatur p̄na. videlicet. q̄ eucharistia est visibilis res
quod ad effectum. quia alias ibi sensus non deciperetur suum obiectum
quod est flm̄. et de tali sacramento p̄prie habemus fidem. **¶** Istis nota
tis sic conclusio ista. q̄ sac̄ra in sacrosancta ecclesia non sunt plura q̄ septē
Probatur illa conclusio p̄mo sic. quia tot sunt sac̄ra quot sunt vicia eis
opposita. sed talia vicia sunt septem. ergo septē erunt sac̄ra. Maior nota
est ex p̄mo topicoy. Sed minor pbatur. quia omne sac̄m vel est ordina
tum contra peccatū culpe vel contra p̄ctm̄ pene. si contra p̄ctm̄ culpe. s̄z
est triplr̄ fm̄ q̄ triplex est culpa. scz. originalis. moralis. et actual. **¶** Contra p̄
mā culpā ordinat̄ baptismus. q̄ sicut p̄ctm̄ originale est peccatū omnīū
peccatoy inceptiue. sic baptismus ipm̄ delens est initium om̄i sacramen
toy. **¶** Contra secundā culpā scz peccatū mortale ordinat̄ p̄fessio oris. S̄z
p̄tra terciā sacramento. Si autē est contra p̄ctm̄ pene hoc est quadruplr̄.
quia talia p̄ctā sunt q̄duplicita. scz. in firmitas. ignora. malicia. et p̄cu
piscencia. **¶** Contra p̄mum ordinatur sac̄m cōfirmatiōis q̄ est stabilitas

*Ratio dubitandi III
q̄ plura sacramenta
septem*

*Ratio vero statuitur
de numero
sacramentorum
10*

*Sacramentum
triplex est.*

2do

Triplic. et Culpa

*Peccatum p̄na
et quadruplex.*

Prologus

christiane fidei: Contra ignorantiam ordinatur ordo sacramentalis in quo conser-
tetur gratia et scia: Sed contra malitiam ordinatur eucharistia in qua est plenus
tudo gratie et malicie expulsio Sed contra concupiscentiam ordinatur matrimo-
nium. quod est sacramentum illicitas concupiscentias expellens. et licitas permittens
¶ Secundo probatur illa conclusio sic. tot sunt sacra quot sunt finaliter virtutes
et si quod ea inducunt. sed tales virtutes sunt septem. et septem erunt sacramen-
ta. Maior est nota. quia sufficientia sacramentorum est iuxta beatum Iacobum.
Minor sic probatur. baptismus ordinatur in fide. extrema unctio in spe.
eucharistia in charitate. ordo in prudentiam. matrimonium in temperan-
tiam. confessio cum penitentia in iusticiam. et confirmatio in fortitudinem. Iux-
ta materiam preterea alia oritur dubitatio. videlicet. utrum corpus christi sit nobilissimum
sacramentum. Et arguitur quod non. quia omnis causa nobilior est suo effectu. et ita
est quod sacramentum ordinis est causa corporis christi. et est melius et nobilius sacramentum.
Maior probatur. quia causa dat perfectiorem suo effectu. Minor probatur. quia nullus
non ordinatus potest conficere corpus christi. In oppositum arguitur. quia ut
volunt omnes doctores theologie. et habet in iure quod nihil in sacramentis ma-
ius esse potest quam corpus christi. quia ibi pertinet deus homo. ¶ Deinde tunc
arguitur. quod sacramentum baptismi sit nobilissimum. et hoc sic. illud sacramentum est nobilissimum
us sine quo nullus hominum potest saluari. sed sacramentum baptismi est hominibus. igitur
tunc. et. Maior patet ex terminis. Sed minor probatur. quia nullus homo potest
intrare regnum celorum sine baptismo. sed tamen sine corpore christi adhuc possunt
aliqui intrare in regnum celorum. ut patet qui moriuntur infra septimum annum
vel adhuc citra. videlicet interim quod non sint preceps roris. Item videtur quod sacra-
mentum penitentiae quod continetur in se cordis puritatem in oris professione et ceteris
satisfactionem sit nobilissimum baptismate. quia illud quod delet peccatum actuale est
baptismus originale. ergo sacramentum penitentiae sacramento baptismi est nobilissimum.
¶ Tertio arguitur quod sacramentum confirmationis sit dignissimum. quia illud est
dignissimum sacramentum quod fertur a digniori ministro. sed sacramenta confir-
mationis est hominibus. igitur. et. Maior probatur. quia dignitas sacri dependet a dignitate
ministri: Minor probatur. quia sacramentum confirmationis confertur ab episcopo.
quia simplex sacerdos non potest confirmare. ¶ Pro solutio argumentorum diligenter
et notanda una distinctio bona de dignitate sacrorum. videlicet. unum sacramentum
est nobilissimum et dignius alio septem modis. Primo quantum ad rem ad effectum
et sic baptismus est dignius sacramentum. quia delet omnem culpam et penam quod non facit
aliud sacramentum. Secundo. sacramentum dicitur esse dignius quantum ad ministrum et quantum
ad eorum materiam. et sic confirmatio est sacramentum dignissimum quia solus presul
potest conferre huiusmodi. Et eius materia est nobilissima. videlicet balsamum et olium
olivae. Tertio sacramentum dicitur dignius in quantum constituitur a gradu dignitatis ex
parte preteriti. et sic sacramentum eucharistie est dignius. unde dicitur in iure nihil in sacramen-
tis maius nisi in quo pertinet deus et homo. Quarto sacramentum dicitur dignius in quantum
per ipsum offensum diuine maiestatis magis placatur. et sic penitentia est dignius et
nobilissimum sacramentum. quia infinita peccata mortalia delentur per penitentiam et non per aliud sa-
cramentum. Quinto in quantum causat unionem in mente et in corde roris significatione
sui. et sic misericordiam est nobilissimum et dignissimum omnium sacrorum quia nobilissimum

*Rationes et dubitantes
quodcumque sacramentum
sit nobilissimum et
dignissimum.*

*Unum sacramentum
est dignius alio
septem modis.*

Prologus

Alia figt. vno em inter spofum & fofas vt vnone hūane nature cū xpo
Otia significat vnone chusti cū ecclesia qz ficut mafculus vnif femine
fic fofus chiftus vnitur fue ecclefia. O tiam ftyr: onē anime brē cum
deo in etna beatitudine fed nullū aliud facm talia ft. g est nobiliffimū
¶ Sexto vnum facm dicitur nobilius & dignius rōe pntivel ratione
pmissionis patrie celestis. & fic extrema vnctio est nobiliffimum. qz rele-
uat infirmitatē mētis: corpis. nā legitur in fcriptura qd apli vngabant
infirmos fagro oleo: curabant vndiqz etiā corpali. ¶ Septimo vnum
facm dicit dignus alio quātum ad prudentiam miniftri. et fic ordo est
nobiliffimū facm. quia folū prudētes fapientes funt ordinādi. ¶ Per h
ad rōnes principales. ad pmā trāseat maior: fed negat minor. Et ad pba
tōem dī. licet euchariftia pntet totum chiftum essentialit. tū non cōti-
net ipm causaliter. quia adhuc in alijs facris p infufione gratie p causa-
ri. & fic quodammodo funt pluravala formalr grē fufceptiua. ido etiam
plura erunt fagramenta. ¶ Ad fcdam dī q effect⁹ facm tripliciter capit
unf. ¶ Ino mō generaliffime. & fic funt tm duo. fcz. delere culpā et delere
penā. Sedo capiunt in effe fbalterno. & fic funt feptem. Tercio capiunt
in effe fpecialiffimo. & fic funt multiplices. & hec est diftinctio fanchi. Ho-
me fuper quartū fententiay. O t p hoc rōdet ad rōem. qz fi maior intelo-
gitur de effectibus pmo mō. tūc pcedit minor. Si aut intelligit de ef-
fectibus fcdō mō tunc pcedit maior: & negatur minor. Si aut tunc mō
do. fic totum est fm. ¶ Ad terciā rōem dī. qz h miffio ofones & elemofy-
ne deleat nra pēla rōne meriti & hūilitatis. tamen cū nō funt alicui⁹ grē
collatue. tunc non erunt fagra. Sed diceret quis. tūc hūilitate deuotio
effent etiā fagra. Refponderetur qz non. quia non funt vifibiles forme.
& fic non conuenit eis definitio fagri. O t tm de prima questione.

Querit fecundo. Vtrū ius canonicū a lege et ab evāgelic et
a fanchis patrib⁹ inftitūtū fit hic fbiectū. ¶ Et arguit pmo q nō. qz illd
qd fubi eit in decretis h nō est fbiectū hui⁹ fciētie. fcz ius canonicū ē hmōi
igit. rē. Maior pz. qz dift ncte fciētie requirūt diftincta fbiecta. vt pz fctio
de aia: Sed minor pz in decretalib⁹. ¶ Sedo illd qd non pdicatur de oi-
bus in aliquo libro ptentis. hoc non est fbiectū hui⁹ libri. Sed ius cano-
nicū non pdicat de omib⁹ ptentis in alio libro g non est hic fbiectū. Ma-
ior est nora de fe. Minor aut pbat: quia hic tractat de vifuris furtis & rap-
pinis. de qbus ius canonicū nō pdicat. ¶ Tercio arguit. fbiectū alicui⁹
libri est eternū. fed ius canonicū nō est eternū. ergo non est fbiectū. Ma-
ior declarat pmo pfteriorū. Sed minor pbat: qz iura canonica p papas
funt inftituta. ipi at pape nō fuerūt ab etno. igit. rē. ¶ Pro euidētia qd
ms ē notādū. qz duplex ē fbiectū qntū h fuffit. fcz fbiectū pdicatōis: & est
qd pdicat d oib⁹ p fiderat in aliq fcia. Alid ē fbiectū attributōis. & illd ad
qd oia p fiderata in illa fcia hnt attributōem. ¶ Ifi notat⁹ fit h pclufio.
ius canonicū nō ē h fbiectū pdicatōis. qz fi fic fequeret qz officū miffe rā-
pina & furtū nō eēt d eē libri. pns ē fm. pbat⁹ tamē pleqntia. quia ius
canonicū non potest vere & affirmatiue de p fdictis pdicari vt parz d fe.

*Solutio pncipalis
trium Rationū
de mōro sacra:
mentōrū.*

*Effectus sacra⁹ erunt
tripliciter capiunt⁹*

Canonica...

Prologus

Secunda conclusio est. Ius canonicum est hic subiectum attributionis. Probat illud ad quod ordinatur cui omnia attribuuntur principaliter in aliquo libro tradita hoc est subiectum attributionis. sed ius canonicum est huiusmodi. & nota est de se. Minor probatur. quia in hoc libro consideratur quedam regule in iure. quia ius canonicum dicitur a canon in greco quod est regula in latino. eo quod datur hic nobis regule de vita clericorum quibus fit faciendum de rapinae furto. Per hoc ad rationes. Ad primam conceditur maior. scilicet minor est falsa. quia ius canonicum hic consideratur per modum introductionis et sub compedio in decretis. decretalibus consideratur ad equare. Ad secundam per ex distinctione. Ad terciam concedatur maior. et negatur minor. Ad probationem dicitur. quod ius canonicum consideratur dupliciter. Uno modo ad se et quod ad magistrorum iusticiae statuentes. Alio modo consideratur quo ad veritatem in euangelio expressam. tunc dicitur quod primo modo dependet a papa. et sic non est eternum secundo autem modo est hic subiectum: et etiam taliter est eternum. Et hoc de questione et alia que prius proposita fuerunt circa declarationem thematicam huius libri modo sufficiant.

puns liber s^o p^osaica illius
Lammula de summa ray
magistri venit s^o postposita
mundi prodijt ista
i. nō ex graui seu difficili. i. facili
Non ex subtili sed vili
i. cōponim^o. s^o summulā
scribimus istam

tenore i. valet. s^o summula. clericis & ardua volumina
Eloquio placet hec socijs quia magna studendi
i. intētio. s^o paupib^o clericis s^o paupib^o clericis
Lura sibi non est modus his valet ergo loquendi
i. multa intelligētes i. nō volum^o s^o pntem
Inter doctores hunc nolumus ire libellum
iuuenib^o s^o liby pposuim^o
Paruis et rudibus quem duximus esse legendum
s^o studētes s^o libello multa documētaytilia
Inuenient in eo quicquid iuuet utilitatis
s^o septē i. in pmo tractatu hui^o summule i. post hoc
scz d^o his q^o p^otinēt ad missam
De sacramentis primo tractatur. et inde
i. d^o ei^o effectu tali sac^o tali pccō
Nec de baprisimo de cōiugio symonia
d^o ist^o somib^o h^o in seq^ontib^o tractatib^o
Furtis et spolijs yfuris atq; rapinis